

Handläggare
Kerstin Alquist
08-508 26077**Till**
Trafiknämnden
2017-02-02

Ny översiktsplan för Stockholm. Svar på samrådsremiss från stadsbyggnadsnämnden.

Förslag till beslut

1. Trafiknämnden godkänner detta tjänsteutlåtande som svar på remissen från stadsbyggnadsnämnden.
2. Beslutet i ärendet justeras omedelbart.

Jonas Eliasson
FörvaltningschefMattias Lundberg
Avdelningschef

Sammanfattning

Trafiknämnden har fått samrådsversionen av översiktsplanen (ÖP) på remiss från stadsbyggnadsnämnden.

Stadens förslag till ny översiktsplan omfattar fyra mål. Målen beskriver vilken stadsmiljö och stadsstruktur som eftersträvas. Målen har en tydlig koppling till stadens vision och hållbarhetsmål och ska fungera som stöd i all planering och stadsbyggande:

- En växande stad
- En sammanhängande stad
- God offentlig miljö
- En klimatsmart och tålig stad

Trafikkontoret
TrafikplaneringFleminggatan 4
Box 8311
104 20 Stockholm
Telefon 08-508 260 7
Växel 08-508 272 00
Kerstin.alquist@stockholm.se
trafikkontoret@stockholm.se
Org nr 212000-0142
stockholm.se

För att uppfylla stadsbyggnadsmålen föreslås en utbyggnadsstrategi i fyra delar:

- Använd den centrala stadens attraktionskraft
- Rikta satsningar till fokusområden och samband
- Möjliggör värdeskapande kompletteringar
- Tillvarata långsiktig stadsutvecklingspotential

Det mest väsentliga för trafiknämnden är beskriven under rubriken Trafik och mobilitet på sidorna 58-65. Där beskrivs samspelet mellan bebyggelseplanering och trafikplanering samt vikten av att skapa nåbarhet, dels genom närhet, vilket förutsätter täthet och funktionsblandning, dels genom goda transportmöjligheter. Trafikkontoret har medverkat i framtagandet av de delar av ÖP som rör trafik och mobilitet och instämmer med planens inriktning.

Bakgrund

Trafiknämnden har fått samrådsversionen av översiktsplanen på remiss från stadsbyggnadsnämnden. Samråd pågår under perioden 10 november 2016 till 10 januari 2017 och är chansen för såväl nämnder som allmänheten att inkomma med synpunkter på planen. Trafiknämnden har fått uppskov för att hinna inkomma med sitt svar till februarinämnden 2017.

Kommunfullmäktige beslutade 25 maj 2015 att förklara översiktsplanen aktuell, samt att ge stadsbyggnadskontoret i uppdrag att påbörja arbetet med att uppdatera översiktsplanen.

Det omfattande stadsbyggande som Stockholm står inför utgör en möjlighet till förbättringar och utveckling. Stadsbyggandet är ett kraftfullt redskap som bidrar till att styra utvecklingen i hållbar riktning, och med klok strategisk planering kan hela Stockholm dra nytta av den stadsutveckling som genereras av ett omfattande bostadsbyggande. Fram till 2020 ska 40 000 bostäder byggas och till 2030 ska 140 000 bostäder byggas. Takten i bostadsbyggandet behöver sannolikt vara hög även därefter.

Stockholm ska vara en stad för alla med täta och sammanhållna stadsmiljöer och där bebyggelse och grönstruktur samspekar och ger förutsättningar för goda livsmiljöer.

Mål för stadsbyggandet

Stadens förslag till ny översiktsplan omfattar fyra mål. Målen beskriver vilken stadsmiljö och stadsstruktur som eftersträvas. Målen har en tydlig koppling till stadens vision och hållbarhetsmål och ska fungera som stöd i all planering och stadsbyggande.

En växande stad

Stockholm ska vara en växande stad som genom sin attraktivitet

lockar människor, företag och besökare från hela världen. En hög takt i stadsbyggandet ska säkerställa bostäder och samhällsfunktioner för alla. God tillgänglighet ska ge människor och företag goda förutsättningar att utvecklas.

En sammanhängande stad

Stockholm ska vara en sammanhängande stad, där det är naturligt att röra sig mellan olika stadsdelar och besöka nya platser. Människor med olika bakgrund ska kunna mötas i vardagen och stadens många stadsmiljöer med sina olika kvaliteter ska vara tillgängliga för alla invånare.

God offentlig miljö

Stockholm ska ha en mångfald av identitetsstarka stadsdelar med levande centrum. Stadens alla delar ska erbjuda en bra livsmiljö med god tillgång till stadskvaliteter och välgestaltade och trygga offentliga miljöer som inbjuder till delaktighet och lokalt engagemang.

En klimatsmart och tålig stad

Stockholm ska vara en klimatsmart stad, där effektiv markanvändning och transporteffektiv stadsstruktur bidrar till ökad tillgänglighet och begränsad resursförbrukning. Stadsstrukturen och de tekniska systemen ska vara väl fungerande och tåliga så att staden kan möta klimatförändringar och andra påfrestningar.

Hur målen ska nås

För att uppfylla stadsbyggnadsmålen och för att möta bostadsbehoven på kort och lång sikt behövs en tydlig utbyggnadsstrategi. Strategins fyra delar ska styra stadsutvecklingen mot stadens vision – ett Stockholm för alla.

Utbyggnadsstrategins fyra delar:

- Den centrala stadens attraktionskraft ska användas som en resurs för hela Stockholm. Det innebär bland annat satsningar på att skapa täta stadsdelar i områden kring stadskärnan och låta staden växa successivt utåt.
- För att få genomförandekraft i stadsbyggandet pekar staden i förslaget till översiktsplan ut tre fokusområden; Farsta, Skärholmen och Kista-Järva. Till dessa platser riktas stadens planeringsresurser och investeringar för att få igång mer omfattande bostadsbyggande och stadsutveckling än vad

- som annars vore möjligt. Marknadens aktörer ges därmed långsiktiga förutsättningar att bidra till stadens utveckling.
- Hela Stockholm växer och stadens alla delar behöver utvecklas med värdeskapande kompletteringar för att bostadsmål och hållbarhetsmål ska kunna nås.
 - Staden ska tillvarata den långsiktiga stadsutvecklingspotentialen för att säkerställa en hållbar utveckling. Mindre omfattande stadsbyggnadsinsatser kan ha stor betydelse för att höja attraktiviteten på kort sikt. Sådana projekt ska ses ur ett helhetsperspektiv, så att inte framtida mer omfattande stadsbyggnadsinsatser försvåras.

Trafik och mobilitet

Trafik och mobilitet är ett av flera ”allmänna intresseområden” som presenteras i översiktplanen (sidorna 58-65). Samspelet mellan bebyggelseplanering och trafikplanering är väsentligt för att utveckla god tillgänglighet och goda livsmiljöer på en begränsad yta. Viktiga utgångspunkter för en hållbar stadsutveckling är att planera för nåbarhet. Nåbarhet kan skapas dels genom närhet, vilket förutsätter täthet och funktionsblandning, dels genom goda transportmöjligheter. Fler personer och mer varor måste kunna nå målpunkter samtidigt som trafikens ytanspråk och miljöpåverkan minskar. Kapacitetsstarka färdmedel som gång-, cykel- och kollektivtrafik behöver därför prioriteras, även om bilen fortsatt kommer att ha en viktig roll i stadens transportsystem.

Planeringinriktningar:

- Stadens gator ska ha en attraktiv utformning samt ge hög tillgänglighet och framkomlighet, särskilt för kapacitetsstarka och hållbara trafikslag.
- Kollektivtrafiken ska samplaneras med stadsutvecklingen och ges hög prioritet där det finns stora resandeflöden. Hållplatser och bytespunkter ska placeras där goda förutsättningar för stadsliv finns.
- Staden ska möjliggöra och prioritera åtgärder som behövs för att Stockholmsöverenskommelsen och eventuellt vidare överenskommelser till följd av Sverigeförhandlingen kan genomföras.
- Gångvägar och cykelvägar ska ha hög kvalitet genom att vara trygga, säkra, framkomliga och lätta att hitta.
- Fungerande logistik för alla trafikslag ska säkras i strategiska lägen genom tillräckliga ytor, tillfartsvägar,

farleder, uppställningsplatser samt om- och samlastningscentraler. Framtida behov av hamn- och kajlägen för kollektivtrafik och varuleveranser ska beaktas vid planering i vattennära lägen.

”Stadsgator” och ”stadsboulevarder”

Under målet om en sammanhängande stad beskrivs en idé som har särskild relevans för trafik och mobilitet. ”Stadsgator” beskriver en typ av stadsutveckling som redan sker i viss utsträckning, där sidoområden kring väg- och gatunätet som idag har inget eller begränsat rekreativsvärde tas i anspråk för bebyggelse.

Utvecklingen ska ske på ett sätt som gör gatan mer stadslig, med entréer och verksamheter. Exempel på platser som har byggts om på detta sätt på senare år är Ågesta Broväg i Farsta samt Rinkebystråket i Rinkeby. Ett stort antal möjliga stadsgator pekas ut i samrådsförslaget.

Planen beskriver även en liknande utveckling på lite större vägar och trafikleder – kallad ”stadsboulevarder”. Stadsboulevarderna kommer att ha en fortsatt viktig regional trafikuppgift men skulle även kunna utvecklas till integrerade delar i ett sammanhängande stadslandskap. Därmed kan en stor bostadspotential tas tillvara och den täta stadens urbana kvaliteter och upplevelsemässiga gräns kan flyttas längre ut i regionen. En sådan utveckling förutsätter bland annat förstärkningar i kollektivtrafiken samt att staden, i samverkan med andra aktörer, hittar lösningar för att skapa hälsosamma och säkra stadsmiljöer, inklusive för hantering av farligt gods.

Förändringar jämfört gällande översiktsplan

Kommunfullmäktige har konstaterat att huvuddragen i gällande översiktsplan – Promenadstaden – till stora delar gäller. Med utgångspunkt från de omvärldsförändringar som skett sedan 2010 och nya mål kring stadsbyggandet finns det en del förändringar i detta förslag i förhållande till gällande översiktsplan.

Kommunfullmäktige framhöll att översiktsplanens genomförandeperspektiv ska tydliggöras. Det har skett med utgångspunkt från stadens fysiska struktur, analyser av lokala utvecklingsmöjligheter och marknadsanalys gällande förutsättningar för byggande av bostäder och lokaler i Stockholm. Kartan beskriver möjlig stadsutveckling och utbyggnadsstrategin tydliggör vad som är önskvärd och möjlig utveckling. I jämförelse med Promenadstadens stadsutvecklingsstrategier redovisar detta förslag

fyra tydliga stadsbyggnadsmål och till det en samlad utbyggnadsstrategi. Översiktsplanen blir med denna utbyggnadsstrategi mer genomförandeariktad.

Den snabba tillväxten av staden ger nya förutsättningar för var stadsutveckling kan och bör ske. Den flerkärniga staden med tyngdpunkter som beskrevs i Promenadstaden har i detta förslag utvecklats till en inriktning mot ett tätare och mer sammanhängande stadslandskap med starka och levande stadsdelar i stadens alla delar.

Stadens ambitioner om en socialt sammahållen stad beskrivs tydligare i både mål, utbyggnadsstrategi och allmänna intressen. Det gäller även klimatfrågorna.

Processen efter samråd

Med utgångspunkt från de synpunkter som inkommer under samrådet ska samrådsunderlaget vidareutvecklas till ett utställningsförslag för att sedan slutligen antas av kommunfullmäktige.

Tidplanen för fortsatt arbete:

- Ställningstagande av stadsbyggnadsnämnden angående hantering av samrådssynpunkter: april-juni 2017.
- Utställning i enlighet med PBL: sommaren 2017.
- Godkännande av stadsbyggnadsnämnden: okt-dec 2017.
- Antagande av kommunfullmäktige: jan-feb 2018.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom trafikkontoret.

Trafikkontorets synpunkter

Trafikkontoret har medverkat i framtagandet av de delar av ÖP som rör transporter. Kontoret anser, precis som det står i planen, att samspelet mellan bebyggelseplanering och trafikplanering är avgörande för att bygga en attraktiv stad. Fler personer och mer varor måste kunna nå målpunkter samtidigt som trafikens ytanspråk och miljöpåverkan minskar. Likaså viktigt att transportfrågorna kommer in i tidiga skeden i planeringen.

Den nya översiktsplanen är en vidareutveckling av förra planen och stadens övergripande planeringsinriktning står fast.

Framkomlighetsstrategin och underliggande planer stöder därför

intentionen också i nya ÖP. Kontoret saknar däremot en tydlig koppling till riktlinjerna och principerna i Grönare Stockholm.

Att staden ska ha ett välfungerande transportsystem med låg klimat- och miljöpåverkan där gång, cykel, kollektivtrafik och nyttotrafik prioriteras förutsätter ett infrastrukturperspektiv vid planeringen av de nya bostäderna. Kontoret ser ett behov av att tillsammans med berörda parter konkretisera hur de kvaliteter staden eftersträvar gällande transporter och attraktiva rum ska utformas.

Samverkan behövs i alla delar av processen och kontoret deltar i program- och planarbeten i tidiga skeden samt följer processen fram till färdig detaljplan. Kontorets medverkan i hela processen är viktig. I tidigt skeden klargörs vilka förutsättningar som gäller och vilka avvägningar som bör göras. Exempel på detta är tillgänglighet till kollektivtrafik, parkeringstal för bil och cykel, nät för gång- och cykeltrafik samt systempåverkan för motorfordonstrafiken. Kontoret är även delaktigt när bostadsprojekten närmar sig genomförande för att medverka till att de allmänna ytorna utformas enligt stadens riktlinjer.

Efterfrågan på kontorets medverkan i planeringsprocesser ökar och takten i bostadsbyggandet kommer vara fortsatt hög. Kontoret har två roller under processen dels att vara myndighetsinstans i form av väghållare, dels att vara processdrivande och sakkunniga inom kontorets ansvarsområden. Antalet projekt på privat mark ökar och här har kontoret framåt en utökad roll eftersom exploateringskontorets medverkan är begränsad. Detta är en särskild utmaning som kontoret har beskrivit i ärendet ”Underlag för budget 2017 med inriktning 2018 och 2019”. Ett ökat deltagande av kontoret i stadsbyggnadsprocessen är önskvärt eftersom detta ökar förutsättningarna för att processen flyter på utan hinder. Kontoret bedömer att det behövs en förstärkning med fler personella resurser för att kunna möta en ökande efterfrågan på kontorets kompetens. Kontorets medverkan är viktig för att de offentliga miljöer som byggs är långsiktigt hållbara både avseende funktion och driftekonomi. Viss förstärkning har skett och arbete med effektivisering pågår och kommer att fortsätta.

Det är en utmaning att i den täta staden skapa goda, kostnadseffektiva lösningar för alla trafikslag och samtidigt skapa attraktiva offentliga rum. Den expansiva utvecklingen i Stockholm gör att det ofta uppkommer behov av kompletterande infrastrukturinvesteringar. Dessa behov är av olika karaktär. Förutom de stora infrastrukturprojekten som exempelvis

Mälarbanan och Tvärbanans Kistagren, kan det handla om att nya bostadsområden har behov av bättre anslutningar till och från området för att minska barriäreffekter, t ex nya gång- och cykelkopplingar. Ökat nyttjande av de allmänna ytorna gör också att befintliga miljöer och funktioner kan komma att behöva uppgraderas för att möta krav på trafiksäkerhet, trygghet och framkomlighet, t ex i samband med anläggande av nya skolor och idrottsplatser. Det höga bostadsmålet innebär att många kommunaltekniska ytor för t ex entreprenadmaskiner eller för snöupplag måste tas i anspråk. Det är angeläget att ha ett helhetsgrepp på detta behov och att samtliga berörda förvaltningar gemensamt och aktivt söker flexibla och långsiktiga lösningar.

Det mest intensiva samarbetet mellan trafikkontoret och stadsbyggnadskontoret inför nya ÖP har varit kring frågan om stadsgator och stadsboulevarder. Kontoret anser att idén är intressant förutsatt att den skapar möjlighet att bygga bostäder i bra lägen samt bidra till att bättre länka samman staden. Kontorets erfarenhet med de "stadsgata"-liknande projekt som har genomförts är att trafik och mobilitet inte nödvändigtvis är en större fråga där än i andra typer av stadsbebyggelse. Det är i andra sakfrågor som de svåraste avvägningar ofta finns. Trafiken hanteras utifrån lokala förutsättningar på respektive plats.

Stadsboulevarder kommer att innebära flera komplexa målkonflikter eftersom de påverkar delar av det regionala vägnätet. Exempel på frågor är regional vs lokal framkomlighet för buss, cykel och motorfordon, luftkvalité, buller och hantering av farligt gods. Flera av dessa frågor behöver hanteras i en regional kontext i samarbete med andra aktörer och underlag håller på att tas fram inom en gemensam arbetsgrupp. Kontorets uppfattning är dock att, likt stadsgatuprojekt ovan, det bästa sättet att förstå dessa avvägningar kommer att bli utifrån lokala förutsättningar i ett konkret projekt. Det är först i det läget som en konvertering till boulevard kan ställas mot andra möjliga utformningar, t.ex. överdäckningar eller en bebyggelse som "vänder ryggen" mot större trafikströmmar eller att ny bebyggelse uteblir.

Trafikkontorets förslag

Trafikkontoret föreslår att nämnden godkänner detta tjänsteutlåtande som svar på remiss från stadsbyggnadsnämnden

Slut**Bilagor**

1. Översiktsplan för Stockholm. Samrådsförslag.
2. <http://vaxer.stockholm.se/tema/oversiktsplan-for-stockholm/uppdatering-av-oversiktplanen/>